

דרשה לשבת חיי שרה תש"ע מאת הרב דוד אברהם ספקטור בנושא:

"קדושת המקום"

שבת שלום. כשקוראים בפרשה על המאמץ של אברהם אבינו לקנות חלק מארץ ישראל, אנו שואלים: על מה העקשנות הזו? למה דווקא ארץ ישראל, ולא אוגנדה או ארגנטינה?

התשובה היא שכל יהודי וכל-שכן היהודי הראשון, אברהם אבינו מרגיש קשר עמוק לארץ הזאת, למרות שיש המכחישים קשר זה. דוגמה לכך הוא ספרו המפורסם של שלום עליכם: "טוביה (טביה) החולב" או "כנר על הגג", כפי שמוצג בהצגה ובסרט. **משום מה מעלימים שם את הפרק האחרון של הספר הנקרא: "טוביה הולך לפלשתינה, לארץ ישראל."** חתנו העשיר של טוביה מציע לו לפני יותר ממאה שנה לעבור מרוסיה לאמריקה, אבל טוביה לא מוכן. אמנם כשחתנו מציע לו לעלות לארץ ישראל, טוביה לא יכול להישאר אדיש ואומר לעצמו: "גם בעבר הרגשתי משיכה לארץ הקודש, רציתי לראות את הכותל המערבי, וקבר רחל וגם לראות במו עיני את הירדן והר סיני. מחשבותי מוליכות אותי לארץ המובטחת, לארץ כנען, לארץ זבת חלב ודבש." ואכן טוביה החולב מוכר את כל חפציו ומתחיל לנסוע לארץ ישראל וכך הוא מספר: "כשהקב"ה ינחה אותי לשם, אני לא יודע מה אעשה שם, אבל דבר אחד זה בטוח. קודם-כל אלך לקבר של מאמע רוחל, רחל אמנו, כדי להתפלל שם על כל ילדי, ואז אחשוב ואתפלל גם על כל ילדי ישראל. וכך מסתיים הספר שכתב שלום עליכם, ששמו היה שלום רבינוביץ והוא בעצמו אחרי הפוגרום בקייב בשנת 1905 למניינם, נסע לאמריקה. שם הוא נפטר ב-1916 למניינם ונקבר בניו-יורק בבית העלמין של אגודת הפועלים, כפי בקשתו, כדי להיות תמיד עם עמך הפשוט. בתו מספרת שטוביה החולב הוא לא רק דמות ספרותית אלא באמת היה כזה יהודי חלבן ב-BOJARKA ברוסיה, אשר סיפק למשפחתם חלב, חמאה וגבינה. יהודי פשוט זה היה מלא וגדוש בדברי תורה ובדברי חז"ל וסביב אותו יהודי כתב שלום עליכם את ספרו. מסוף הספר על טביה החלבן נוכל ללמוד שהקשר לארץ ישראל נמצא עמוק בלבו של כל יהודי, גם בלבו של יהודי פשוט, חלבן וכשיש לו אפשרות, הוא מיד עולה לארץ. ונשאלת השאלה מה מושך יהודי פשוט כטוביה לארץ הזו. ומה מושך את אברהם אבינו, היהודי הראשון לארץ הזו עד שהוא מוכן לשלם אפילו מחיר מופקע עבור מערה ושדה בה. התשובה היא שהקשר לארץ מורכב לפחות משני חלקים: מקשר פנימי, נשמתי ומקשר היסטורי. וכמובן שיש לכל אחד עוד סיבות טובות לעלות, כגון חינוך טוב, משפחה ועוד, אבל לפני-הכל יש כאן קשר פנימי, שלפעמים רק נמצא בתת-מודע. וכך מסופר בזהר על אברהם אבינו "היה מתפלל כל יום והיה יוצא עד אותה השדה, שהיה מעלה ריח עליון וראה אור שהיה יוצא מתוך המערה והתפלל שם ושם דבר עמו הקב"ה, ולפיכך בקש המערה, כי רצונו היה במקום ההוא תמיד." לא רק אברהם אלא **גם היום מרגישים בארץ אור מיוחד וזה מה שבאמת מושך אותם לכאן, אף שהרגשה הזו לפעמים נשחקת במשך הזמן.** הקשר השני לארץ הוא קשר היסטורי, לארץ התנ"ך. כך הרגיש טוביה החלבן כאשר רצה להגיע אל קבר רחל, הכותל המערבי, הירדן והר סיני. גם אברהם אבינו נקשר קשר היסטורי, תנכ"י לשדה ולמערה ומתעקש לקנות אותה בכל מחיר מפני ששם קבורים אדם וחוה, כמסופר בזהר: "כשנכנס אברהם במערה בתחילה, ראה שם אור ונתגלו לו שני קברים. [וראה אדם וחוה טמונים שם]." והרב קוק הסביר שנה אחרי הטבח בחברון באזכרה בביה"כ ישורון בירושלים את משמעות הרצון של היהודי הראשון, אברהם להתחבר לאדם הראשון: "הזכר של האבות ומערת המכפלה מקשר אותנו עד אדם הראשון. זאת אומרת שהלאומיות שלנו קשורה בקשר נצחי בראשית הבריאה ושרשיה תלויים בחברון." **אכן הלאומיות של עם ישראל איננה לאומנית ולא שונאת עמים אחרים, שלא כפי שרוצים להציג אותה בחוגים מסויימים.** אדרבא אנו כהגדרת רבי יהודה לוי בכוזרי: "לב האומות", שרוצה להטיב עם כל האברים והעמים, כפי שהגדיר יפה בנו הרב צבי יהודה (לנתיבות ישראל א, עמ' יז): "לאומיותנו הלא היא תמיד גם קוסמופוליטית, תמיד גם אנושית, גם עולמית-כללית." **הקשר העמוק וההיסטורי של כל יהודי לארצו ולכל מקום שבו, כפי שראינו אצל אברהם אבינו ובסיפור על טוביה, צריך מדי פעם פיתוח ושדרוג, כגון על ידי טיולים עם התנ"ך ביד.** וכך כתב הרב קוק (אגרות ראיא א, לט) לדוגמה על העיר יפו: "כל עיר ומקום שבארץ הקודש יש לו שורש ובחינה בקדושה בפני עצמה... ואפילו בדרך הפשט(ות) יש לכל מקום ומקום חבת הקודש מיוחדת בפני עצמו. למשל פה עיר הקודש יפו ת"ו יש לחבב מצד שהוא גבול המסומן בתורתנו הקדושה 'גבול ים'. ומצד שבה הלך יונה הנביא ע"ה, שבודאי כמה וכמה תיקונים השריש בהליכתו לדורות... על-כן אף-על-פי שירושלים חביבה מאד וקדושתה כוללת וישובה קודם לכל, מכל מקום כל אחד שהשיג ע"פ פרטיות שורש נשמתו, שהוא שייך לקדושה המיוחדת הפרטית השייכת לאותה העיר, היה קובע בה דירתו."

וכל-שכן בבית-שמש שמוזכר מקומה וגבולה בתנ"ך ובה עבר ארון הברית ועליו שני הכרובים פניהם איש אל אחיו וכולם יחד שמחו: "וישמחו לראותו." ואני תפילה שלמרות ההבדלים בין הקהילות והאוכלוסיות בבית שמש, נדע תמיד להיות כאותם כרובים 'פניהם איש אל אחיו' בשמחה ובמאור פנים אחד כלפי השני, בבחינת הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.